

# Dr. Nüsret - Semahat Arsel

## Uluslararası Ticaret Hukuku

### Araştırmaları Merkezi

Merkezin kurulmasındaki temel amaç, uluslararası ticaret hukukunu yakından ilgilendiren konularda, araştırma ve inceleme faaliyetlerinin yürütülmesidir.

Tankut Centel

**D**r. Nüsret Arsel ile eşi Semahat Arsel 2005 yılında yaptıkları önemli miktardaki maddi katkılarıyla, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne bağlı olmak üzere, Uluslararası Ticaret Hukuku Araştırmaları Merkezi'nin kurulmasına olanak sağladılar. Böyle bir merkezin kurulmasındaki temel amaç, uluslararası ticaret hukukunu yakından ilgilendiren konularda, araştırma ve inceleme faaliyetlerinin Koç Üniversitesi çerçevesinde yürütülmesiydi. Gerçekten, uluslararası ticaret içinde kıyasıya rekabet yaşayan Türk ticari işletmelerine hukuki alanda ışık tutulması ve küresel dünyada gelişen maddi olguların gerisinde kalınmaması zorunludur. Bu anlamda, küresel ekonomide başarı şansı, esas olarak, rekabet gücünün yüksekliğine bağlıdır. Nitekim, rekabet edemeyen ya da rekabet gücü düşen işletmeler, zaman içinde silinip gitmektedir. Buna karşılık, rekabet güçlerini artırıp yarışma olanağını elde eden işletmeler, başarı şansını yakalayabilmektedir. Bu nedenle, uluslararası ticari standartların araştırılıp bilinmesinde ve geliştirilmesinde, ülkemiz açısından büyük yarar vardır.

#### Seminer Faaliyetleri

Uluslararası Ticaret Hukuku Araştırmaları Merkezi'nin şimdiye kadarki seminer faaliyetleri esas olarak, üç temel etkinlik üzerinde toplanabilir. Nitekim, bunlardan biri, Merkez'in Hamburg'daki Max Planck Uluslararası Özel Hukuk ve Karşılaştırmalı Hukuk Enstitüsü'yle ortaklaşa 9-10 Mayıs 2008 tarihlerinde yapılan Güney Doğu Avrupa ülkelerinin medeni hukuk ve usul hukuku sistemlerine ilişkin uluslararası seminerdir. Söz konusu seminerde [tebliğ metinleri için bkz. Ansay/Basedow (yay.), Structures of Civil and Procedural Law in South Eastern European Countries, Berlin 2008, 7 vd.] Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Ukrayna ve Türkiye gibi ülkelerin hukuk sistemleri, esas olarak özel hukuk çerçevesinde ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

Uluslararası Ticaret Hukuku Araştırmaları Merkezi, yeni hukuki düzenlemeler üzerine odaklanan bilimsel etkinlikler düzenlemektedir. Bunlarla ilgili olarak, ilkin, 7 Temmuz 2008 tarihinde, Avrupa'daki uluslararası özel hukuk ile Türkiye'deki

5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un tartışıldığı bir seminer düzenlenmiştir. Bu bilimsel toplantının düzenlenişindeki temel amaç, hem Avrupa ülkelerindeki durumu ve hem de yeni kabul edilen 5718 sayılı Yasa'yı yakından tanıma arzusu olmuştur. Belirtilen amaçla yabancı uzman hukukçuların da katılımıyla gerçekleşen toplantıda, ilkin Fransa, Almanya ve İsviçre'deki durum ortaya konulmuş ardından, 5718 sayılı Yasa'daki kurallara ilişkin hükümler, Türk hukukçular tarafından açıklanmıştır. Bu bağlamda, 5718 sayılı Yasa'nın, oldukça ileri bir adım oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

Gerçekten, Türkiye'de uluslararası özel hukuk sorunları, 1982 yılına gelinceye kadar, Osmanlı Devleti döneminde kabul edilmiş bulunan ve birkaç maddeden oluşan bir "geçici" yasayla çözülmeye çalışılmıştır. 1982 tarihli Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun ile bunun yerine geçen şimdiki 5718 sayılı Yasa ise, sözleşmeler ile ticaret hukuku konularında, oldukça ayrıntılı düzenlemelere yer vermiştir. Bunun dışında, uluslararası metinlerden aynen tercüme edilmek suretiyle yaratılan yeni yasa hükümlerinin, ileride yabancı devletlerle (Avrupa ülkeleriyle) ortak bir hukuk uygulanmasına hizmet edeceği de, belirtilen seminer kapsamında ortaya çıkmıştır [ayrıntılı bilgi için bkz. T. Ansay, "Yeni Türk Devletler Özel ve Medeni Usul Hukuku Kanunu", Güncel Hukuk, 10-58 (Ekim 2008), 37].

Ülkemizdeki ticaret hukuku gelişmelerini dikkatle izleyen Merkez, geçtiğimiz günlerde Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın ele alınmasına karar vermiştir. Bu bağlamda, ilk olarak, 19 Mart 2009 tarihinde "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Genel Olarak Tanıtımı ve Sermaye Şirketleri" konulu bir seminer düzenlenmiştir. Seminerde tek konuşmacı olarak, Türk Ticaret Kanunu Tasarısını Hazırlama Komisyonu'nun baştan beri başkanlığını üstlenmiş olan Prof. Dr. Ünal Tekinalp yer almıştır.

Prof. Tekinalp, seminerin ilk bölümünde, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın öncelikli hedefleri ile zirve noktaları üzerinde durmuştur. Bu bölümde Prof. Tekinalp, özellikle, Avrupa Birliği

ülkelerindeki anlayış ile ABD'deki uygulama farklılıkları üzerinde durmuş ve bunlardan Tasarı tarafından benimsenmiş olan noktaları belirtmiştir. Seminerin ikinci bölümünde ise, sermaye şirketlerindeki açılımlar ele alınmıştır. Bunlar içinde Prof. Tekinalp, özellikle, yeni getirilmek istenen “tek ortaklı şirket” tipi üzerinde ayrıntılı biçimde durmuştur. Gerçekten, şirket sahibi olmak isteyen bir sermaye sahibi, şirket kurarken, mutlaka yanına pay oranı yüksek olmayan başka kişileri ortak olarak almak zorundadır. “Tek ortaklı şirket” ise, bu zorunluluğu ortadan kaldırmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın, halen görüşülmesine başlanmış olup; muhtemelen, yapılan yerel seçimlerin ardından yasalaşması beklenmektedir. Uzun süren yasalaşma süreci içinde, değişik kesimlerin görüş ve eleştirileri [temel eleştiriler için bkz. E. Moroğlu, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı, Ankara 2006, 5 vd.] dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, halen parlamento gündeminde bulunan Borçlar Kanunu değişikliğinin, Türk Ticaret Kanunu'ndaki değişikliklerle uyumlu olması gerekmektedir. Diğer yandan, Türk Ticaret Kanunu'nun, geçen zaman içinde önemli ama ufak nitelikte değişiklikler geçirdiği görülmektedir. Bunların ise, daha sonraki gelişmelerle ortaya çıkan toplumsal ihtiyaçları karşılayamadığı gerçektir. Nitekim, özellikle Avrupa Birliği'ne dahil olmak isteyen Türkiye'nin, AB esaslarını dikkate alması gerekmektedir.

Ülkemizdeki ticaret hukuku gelişmelerini dikkatle izleyen merkez, geçtiğimiz günlerde Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın ele alınmasına karar vermiştir. Bu bağlamda, ilk olarak, 19 Mart 2009 tarihinde “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Genel Olarak Tanıtımı ve Sermaye Şirketleri” konulu bir seminer düzenlenmiştir.

Bu açıdan, önümüzdeki dönemde Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'yla ilgili gelişmelerin devam edeceği görünen bir gerçektir. Söz konusu tasarı yasalaştıktan sonra da, tartışmaların ortadan kalkmayacağı açıktır. Çünkü, artan ticari gelişmeler, her geçen günde yeniden hukuki düzenleme yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Buna göre, Uluslararası Ticaret Hukuku Araştırmaları Merkezi'nin çalışmalarının da, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı konusunda, tek bir seminerle sınırlı kalmayacağı şimdiden söylenebilir.

Öte yandan, Uluslararası Ticaret Hukuku Araştırmaları Merkezi, İstanbul Barosu'yla birlikte çalışmalar yapmayı düşünmektedir.

Bu bağlamda, Merkez, iki önemli toplantıyı gerçekleştirme kararını almıştır. Bunlardan biri, AB hukuku ilkelerinin üye olmayan ülkelerde uygulanması, geçerliliği ve avukatların serbest dolaşımı üzerinedir. Son olarak ortaya çıkan Sosyal karar çerçevesinde, hizmetlerin vizeye tabi olmaksızın sürdürülmesi, güncel duruma gelmiştir. Buna göre, Türk avukatların, Avrupa Birliği içinde vizeye tabi olmaksızın hizmetlerini sürdürebilmeleri söz konusudur.

İstanbul Barosu'yla ortaklaşa yapılacak ikinci çalışmada ise, Avrupa'da ve Türkiye'de hava hukukuna ilişkin gelişmeler ele alınacaktır. Bu toplantı, hava hukukuna odaklanmış toplantıların azlığı karşısında, hava taşımacılığına ilişkin sorunların ayrıntılı bir biçimde ele alındığı ender bilimsel toplantılardan biri olma özelliğini taşımaktadır.

Tüm bu gelişmeler değerlendirilecek olduğunda Dr. Nüsret-Semahat Arsel Uluslararası Ticaret Hukuku Araştırmaları Merkezi'nin, son dönemde gittikçe ağırlık kazanan kara ve hava taşımacılığına ilişkin ticaret hukuku sorunlarının yanı sıra, özel hukuk ilişkilerini yakından ilgilendiren önemli konular üzerinde odaklandığı görülmektedir.



**Prof. Dr. Tankut Centel** 1970 yılında İstanbul Alman Lisesi'ni, 1974 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1976 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne asistan olarak girdi. 1981 yılında hukuk doktoru ve 1986 yılında doçent unvanlarını aldı. 1993 yılında profesörlüğe yükseltildi. İstanbul Üniversitesi'nde anabilim dalı başkanlığı, araştırma merkezi müdürlüğü, dekan yardımcılığı, dekanlık ve vekil rektörlük görevlerinde bulundu. 2003 yılından itibaren delege olarak Türkiye Barolar Birliği Genel Kurul çalışmalarına ve 1996 yılından itibaren de, danışman olarak Uluslararası Çalışma Konferansı'na katıldı. 1 Eylül 2008 tarihinden itibaren, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır.